

HI HA ESPAI PER L'IMMIGRANT: O LES NOVES IDENTITATS SIGNIFIQUEN NOUS CONFLICTES?

Mª Helena Bedoya

Advocada criminòloga i investigadora en Antropologia Social

Ponència pronunciada en castellà

INTRODUCCIÓ

El 21 de març ha estat declarat per l'ONU com el "Dia mundial contra el racisme i la xenofòbia". Quan es debat a l'actualitat sobre el racisme i la xenofòbia, s'adverteix que es tracta d'un dels esculls més importants davant el repte de la Unió Europea de la consolidació de la "ciutadania europea", tal com ho estableix l'article 8 del Tractat de Maastrich; ciutadania entesa com l'atribució de drets polítics a les persones que posseeixin la condició de ser nacionals d'algun dels Estats membres de la Unió Europea, amb exclusió de qui no la tingui.

Tal com afirma Javier de Lucas, aquest debat sobre racisme i xenofòbia contribueix a desvetllar l'abast i condició mateixa del subjecte de dret, de ciutadà de l'Estat, tal com deriva del paradigma modern que té com a eix el reconeixement del ciutadà en tant que "nacional" d'un Estat. Llavors, sorgeix l'interrogant sobre com s'efectua el reconeixement de "l'altre", la seva "homologació", com a partir del reconeixement de la seva *diferència*, li podem reconèixer la *igualtat* dels seus drets fonamentals. Però, si aquests drets fonamentals són drets humans que s'integren a l'essència mateixa de la persona humana, per què necessiten un reconeixement jurídic positiu? O dit d'una altra manera: Poden ser restringits o limitats tot i que sigui amb el propòsit molt lloable de dotar i enfortir un espai de garanties pel propi ciutadà estranger?

En el recent debat social obert entorn al tímid reconeixement que la Llei Orgànica 4/2000 de drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social feia de certs drets fonamentals pels estrangers amb independència de la seva situació jurídic-administrativa i els arguments fal·laços de les metàfores d'"allau", "efecte crida", "frontera permeable", que va concloure amb la injustificada, en la meua opinió, reforma de la mateixa mitjançant la Llei Orgànica 8/2000, va quedar en evidència el debat de fons subjacent a tota Europa sobre quin model de política d'immigració és l'acceptable i quants drets i llibertats estan disposats els Estats a reconèixer als qui procedeixen de tercers països quan aquests són pobres –llavors els estrangers es converteixen només en immigrants- i si a més s'està preparat per afrontar els reptes d'una societat multicultural i multiètnica.

Quin és el model més encertat d'immigració, doncs? En aquest punt, m'agradaria citar novament al professor Javier de Lucas, el treball extens i invaluable del qual en relació amb el tema és un dels referents imprescindibles a Europa. Pensa el professor De Lucas¹ citant a A. Izquierdo "en preguntar-se: a quins immigrants volem rebre i, per tant, integrar? ... En principi, es tractaria dels immigrants que compleixin dues

¹ Francisco Javier de Lucas Martín, "Lecciones de la Inmigración", conferència magistral dictada al Seminari Interculturalitat, Educació i Llengües, celebrat en Barcelona els dies 5-6 de maig de 2000, organitzat per la Secretaria de Formació Sindical i Cultura de CONC.

condicions: (1) que s'ajustin a les demandes del nostre mercat de treball –els professionals que necessitem, tot i que en la seva majoria avui es busca sobretot mà d'obra sense qualificar- i a més (2) que siguin fàcils d'integrar perquè no presenten diferències culturals rellevants ... (perfil que el propi De Lucas critica), però la gran dificultat que la Llei d'Estrangeria no resol és si s'opta pel *model d'immigració d'assentament* més coincident amb la idea de "l'arrelament" o si pel contrari s'opta pel criticat *model de quotes* que apuntaria a una immigració de retorn. Sembla que el Govern espanyol aposta decididament pel model d'*immigració oreneta* (d'anada i tornada) en promoure convenis bilaterals d'immigració amb destí a la realització de treballs de temporada, cíclics i/o estacionals. Adverteixo que el professor De Lucas aposta per les polítiques de *codesenvolupament* cap els països d'on procedeix majoritàriament la immigració.

Un altre aspecte absolutament important quan es parla d'immigració és el relatiu a l'estigmatització dels anomenats "**sans papiers**" que no són més que les víctimes unes vegades d'uns sistemes rígids i inaccessibles de regularització i altres de les organitzacions de delinqüents que trafiquen amb la mà d'obra estrangera.

ELS NO CIUTADANS

A partir de totes les dificultats que els estats occidentals han esgrimit a l'hora de ratificar la **Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i les seves famílies**, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides l'any 1990 que ha comportat un enorme retard en la seva entrada en vigor –onze anys després encara no ha entrat en vigor perquè es requereix la ratificació de 20 Estats Parts- la Comissió de drets humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides va encarregar el 1998 a l'expert Sr. David Weissbrodt un informe que abordés un examen ampli de qüestions temàtiques relatives a l'eliminació de la discriminació racial i en especial **els drets dels no ciutadans**.

L'informe Weissbrodt², posa en evidència un a un els obstacles que s'oposen a la ratificació de la Convenció començant pel conflicte jurisdiccional entre Nacions Unides i l'Organització Internacional del Treball, les subtils limitacions que el dret nacional de cada Estat imposa per diferenciar entre els drets dels nacionals –ciutadans de ple dret- dels estrangers i entre aquests, a la vegada, entre els regulars i els indocumentats. Al respecte, el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial ha observat que:

"Cada vegada es diferencia més entre diferents categories de no ciutadans (**per exemple, en la legislació de la Unió Europea**). Aquestes diferències poden equivaldre a una total exclusió de les persones, que les privi dels drets més fonamentals i que tinguin implicacions racistes, la qual cosa planteja interrogants des de la perspectiva de la Convenció Internacional sobre l'eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial..." (subratllat i negreta meus)

El 13 de desembre de 1985 l'Assemblea General va aprovar per *consens* la resolució 40/144 que conté la "Declaració sobre els drets humans dels individus que no són nacionals del país en què viuen". Aquesta declaració reconeix que les persones que no siguin nacionals del país en què viuen en termes generals poden dividir-se en diverses categories:

- a) Treballadors migratoris
- b) Refugiats

² WEISSBRODT, David, Document de treball sobre els drets dels no ciutadans, presentat de conformitat amb la decisió 1998/103 Subc. De prevenció de discriminacions, E/CN.4/sub.2/1999/7/Add.1 31 de maig de 1999, Nacions Unides (original: anglès)

- c) Estrangers documentats
- d) Estrangers no documentats
- e) Apàtrides

I que totes les persones corresponents a qualsevol d'aquestes categories estan protegides per aquesta Declaració, no obstant permet una excepció: que si un Estat determinés que distingir entre estrangers documentats i no documentats és necessari per protegir la seguretat pública, aquesta distinció és lícita. Distinció que en cap cas és procedent quan es tracta dels nens i nenes donat el valor preeminent de la Convenció sobre els drets del nen.

Finalitza l'informe amb una conclusió una mica pessimista: la persistència de pràctiques discriminatòries contra els no ciutadans demostra la falta de normes eficaces en relació amb els drets dels individus que no són ciutadans del país en què viuen.

Podríem afegir que parlar de *no ciutadans* en un món que es desplaça, on el pluralisme de cultures a la Unió Europea per exemple és cada vegada més evident i on les diferències culturals haurien de ser preses com a font de riquesa (comparable amb la biodiversitat, per què no) i d'aprenentatge mutu, és parlar senzillament d'una *exclusió* que contradiu el propi universalisme dels drets humans, tal com diu Ferrajoli³:

“Prendre seriosament aquests drets significa avui tenir el valor de desvincular-los de la ciutadania com a *pertinença* (a una comunitat estatal determinada) i del seu caràcter estatal. I desvincular-los de la ciutadania significa reconèixer el caràcter supra-estatal –en els dos sentits de la seva doble garantia constitucional- i internacional- i per tant tutelar-los no només dins sinó també fora i enfront dels Estats, posant fi a aquest gran *apartheid* que exclou del seu gaudi a la gran majoria del gènere humà...”

ELS DRETS FONAMENTALS DELS ESTRANGERS A ESPANYA⁴

Si els ciutadans nacionals han de patir amb relativa freqüència la vulneració dels seus drets, en el cas dels estrangers, la violació de drets fonamentals per part de l'Administració es converteix de vegades en una pràctica habitual de la mateixa. No sembla exagerat afirmar que determinades actuacions o formes d'operar clarament vexatòries dels drets fonamentals no només se succeeixen diàriament sinó que han arribat fins i tot a formar part dels manuals operatius i circulars internes. Des de l'absoluta manca de respecte i d'una mínima educació a les finestretes, passant pel tracte clarament discriminatori, fins a les detencions il·legals, els registres domiciliaris sense ordre judicial, la vulneració de la presumpció d'innocència no només en l'àmbit penal sinó més freqüentment en l'administratiu, la inèrcia i incompetència de determinats jutges a l'hora de dictar autes d'internament mancats de motivació, etc..., demostren que en multitud d'ocasions pesa sobre els funcionaris un prejudici gairebé inconscient que consisteix en la qualificació de l'estranger com un “subjecte mancat de drets”.

Tanmateix, l'estranger, com veurem posteriorment, és i pot ser a Espanya titular de la majoria dels drets fonamentals que la Constitució reconeix. No és aquest el moment d'analitzar les complexes causes que provoquen la indefensió jurídica de l'estranger al

³ FERRAJOLI, Luigi, *Derechos y Garantías, La Ley del más débil*, Editorial Trotta, Madrid, 1999.

⁴ Aquest tema es troba àmpliament desenvolupat en el text: “Legislación sobre Inmigración y Extranjería”, Federación Sindical de Administración Pública, Editat per La Fundación 1º de mayo; María Helena Bedoya Muriel i Víctor Gómez López, Madrid, edicions: 1997, 2000 y 2001.

nostre país, tot i que és evident que la mateixa té com a base una manifesta i prèvia indefensió material. El desconeixement de l'idioma, els costums socials i les bases del nostre ordenament jurídic, la manca de recursos econòmics, la desconfiança i la por davant l'Estat sobretot en persones que provenen de règims no democràtics, tots aquests factors, en definitiva, conformaran un pèssim punt de partida per a la reivindicació efectiva dels drets.

Davant d'aquesta situació, és necessari ressaltar la importància que el coneixement i l'estudi dels drets fonamentals dels estrangers tenen per a la seva efectiva integració jurídica i social. Malgrat de que per això, com veurem a continuació, sigui necessari endinsar-nos en un llenguatge jurídic excessivament abstracte i en ocasions complex, el cert és que tindrà sempre una gran aplicació pràctica. Podríem dir que davant de qualsevol actuació administrativa o d'un particular que afecti a un immigrant, la primera qüestió que hem d'abordar és si la mateixa ha vulnerat o no un dret fonamental.

El concepte de drets fonamentals

La doctrina jurídica intenta respondre a la qüestió del *per què* dels drets fonamentals mitjançant l'anàlisi del seu **fonament**, mentre que en estudiar el seu **concepte** vol trobar una resposta al **què** i al **per a què** dels mateixos.

En ocasions la idea popular dels drets fonamentals como a sinònim dels drets humans, els concep més aviat com clàusules o declaracions de bona voluntat, en lloc de com a autèntiques normes jurídiques.

Des d'un punt de vista històric és cert que els drets humans han sorgit com a pretensions o exigències morals i polítiques que posteriorment el Dret ha anat recollint i convertint en normes jurídiques en funció de les diverses circumstàncies socials i polítiques.

Així, seguint el professor Peces-Barba i des d'una comprensió integradora, podem concebre els drets fonamentals sota tres punts de vista:

1. **MORAL**: els drets són pretensions morals justificades tendents a facilitar l'autonomia i la independència personal, arrelades a les idees de llibertat i igualtat, amb els matisos que aporten conceptes com la solidaritat i la seguretat jurídica.
2. **JURÍDIC**: els drets fonamentals són un subsistema dins el sistema jurídic –el Dret dels Drets fonamentals-, el que suposa que la pretensió moral justificada sigui tècnicament incorporada a una norma.
3. **SOCIAL**: per últim, els drets fonamentals són una realitat social, és a dir, actuant a la vida social i per tant condicionats en la seva existència per factors extrajurídics de caràcter social, econòmic o cultural que afavoreixen, dificulten o impedeixen la seva efectivitat.

La posició constitucional de l'estranger en relació amb els drets fonamentals

Es tracta, per tant, d'esbrinar si els ciutadans estrangers són titulars dels mateixos drets que els espanyols, o fins a quin punt el seu exercici es desenvolupa en les mateixes condicions que els ciutadans nacionals.

Hem de partir en primer lloc de l'article 13 de la Constitució que estableix el següent:

“Article 13.

1. Els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el present Títol en els termes que estableixin els tractats i la llei.

2. Només els espanyols seran titulars dels drets reconeguts a l'article 23, llevat el que, atenent a criteris de reciprocitat, pugui establir-se per tractat o llei pel dret de sufragi actiu i passiu a les eleccions municipals”.

Durant el debat constitucional es van proposar altres redaccions alternatives al text final de l'article 13.1, entre altres la següent:

“Els tractats i la llei establiran les llibertats públiques que podran gaudir els estrangers a Espanya i els termes del seu exercici”.

Pot ser il·lustratiu per comprendre l'abast de l'article 13.1 establir una comparació entre dues reaccions que en principi podrien semblar semblants. Així, metre en el text definitiu no es “desconstitucionalitza” la posició de l'estranger, és a dir, els drets i llibertats dels quals gaudirà seguiran sent constitucionals amb el que implica en relació amb el contingut essencial i les seves garanties, en la redacció alternativa es pretenia aquesta desconstitucionalització dels drets dels estrangers, remetent als tractats i a la llei tota la seva configuració, tant l'atribució de la titularitat com les formes del seu exercici.

Elaborar una teoria general sobre els drets fonamentals dels estrangers a Espanya és quelcom francament complicat, si només tenim en compte el text constitucional. El Tribunal Constitucional, com veurem a continuació, va intentar construir una fórmula mínimament coherent sobretot a la seva sentència nº 107/1984, les conclusions de la qual van donar lloc posteriorment a la sentència nº115/4987 que resolva el recurs d'inconstitucionalitat interposat contra determinats preceptes de la ja derogada Llei Orgànica 7/1985 a un importantíssim debat encara no tancat i al vot particular de tres magistrats.

Tanmateix, pot ser útil exposar aquí uns **criteris d'interpretació** en relació amb el sistema dels drets fonamentals dels estrangers:

1. En primer lloc i només amb una lectura dels articles 13.1 i 13.2 de la Constitució, **els estrangers a Espanya podran ser en principi titulars de tots els drets fonamentals del Títol I**, llevat els drets polítics reconeguts a l'article 23 i amb les matisacions que l'esmentat article conté (la possibilitat del sufragi actiu i passiu a les eleccions municipals depenent del principi de reciprocitat i d'allò disposat als tractats internacionals, per exemple, el cas dels ciutadans comunitaris a través del Tractat de la Unió Europea).
2. Així mateix, és necessari tenir en compte allò disposat a l'**article 10** que conté dos criteris bàsics d'interpretació:

“Article 10

1. La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social.
2. Les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració Universal de Drets Humans i els tractats i acords internacionals sobre les mateixes matèries ratificats per Espanya”.

D'aquesta manera, es proclama per una banda la **dignitat de la persona** i els drets inviolables que li són inherents com a fonament de l'ordre públic i de la pau social, el que implica, com veurem posteriorment, una categoria de drets que seran sempre predicables dels estrangers independentment de qualsevol altra consideració com la nacionalitat o la seva situació jurídica al nostre país. Per altra banda, és necessari, a més d'anar al propi text constitucional, anar als **tractats internacionals** sobre drets fonamentals ratificats per Espanya, entre els quals destaquem, a més de la pròpia

Declaració Universal de Drets Humans, els següents: a) Pacte Internacional de drets civils i polítics (Nova York, 1966); b) Pacte Internacional de drets econòmics, socials i culturals (Nova York, 1966); c) Conveni Europeu per a la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals (Roma, 1950).

3. Tot i que pot ser un indicatiu, **no és suficient atendre al llenguatge usat per la Constitució a l'hora de reconèixer la titularitat d'un determinat dret**. En ocasions, la norma constitucional utilitza en atribuir la titularitat d'un determinat dret al terme "espanyols" i podríem llavors pensar erròniament que aquest dret no és reconeixible pels estrangers. Sempre hem d'anar als tractats i a la llei per comprovar si l'esmentat dret està o no reconegut als estrangers i en quins termes, i hem de tenir en compte que l'única exclusió expressa que fa la Constitució és la relativa als drets polítics de l'article 23.
4. Per últim, i basant-nos en la STC 107/1984, podem parlar de **tres grups de drets** en relació als estrangers:
 - a) **Drets imprescindibles per a la garantia de la dignitat humana** i que, per tant, són predicables de totes les persones sense diferències en la titularitat ni en l'exercici.
 - b) **Drets que no pertanyin als estrangers**: els recollits en l'article 23 i amb l'excepció ja exposada referent al sufragi actiu i passiu a les eleccions locals.
 - c) **Drets la titularitat i exercici dels quals dependrà d'allò disposat en els tractats i lleis**, tot i que amb el degut respecte a la seva configuració constitucional i als seu contingut essencial.

El Tribunal Constitucional va resoldre el recurs contra la Llei Orgànica 7/85 d'1 de juliol –derogada per la Llei Orgànica 4/2000– mitjançant sentència 115/1987, en la qual es va evidenciar un debat doctrinal sobre l'abast i la interpretació del sistema de drets fonamentals en relació als estrangers que va provocar el vot particular de tres magistrats –Rubio Llorente, Tomás y Valiente y García-Mon-, que advocaven per una major llibertat del legislador a l'hora de configurar els drets dels estrangers, en el sentit de que els límits no s'haurien de buscar en la Constitució –com passa en desenvolupar aquests drets pels espanyols-, sinó en els tractats internacionals.

ANY 2000: DUES NOVES LLEIS, VELLA POLÍTICA?

Tal com sostenen alguns autors, entre ells Javier de Lucas M., no n'hi ha prou amb què es publiqui al BOE una nova Llei Orgànica d'estrangeria el títol de la qual assenyalava un objectiu clar com és la integració social dels estrangers, perquè l'esmentada integració s'operi automàticament.

Em limitaré únicament a l'anàlisi de la nova situació legal que es configura pels estrangers no comunitaris a partir de l'entrada en vigor de la Llei Orgànica 4/2000 modificada per la Llei Orgànica 8/2000, tenint en compte que correspon als juristes en particular i a la societat en general l'estudi, discussió, recomanació i aplicació de les polítiques laborals, socials i sindicals per aconseguir la veritable integració dels ciutadans estrangers al nostre país.

La veritable garantia dels drets fonamentals dels estrangers a Espanya –l'elaboració dels quals és tasca i responsabilitat exclusiva de la cultura jurídica– comença sens dubte per la remoció de tots els obstacles de caire jurídic que actualment enerven o contrarien l'esperit i el text de la nova Llei. És a dir aquesta funció garantista del dret que ja està prevista a l'article 9.3 de la nostra Constitució (jerarquia normativa), que en

el cas dels estrangers significa que en realitzar-se una valoració jurídica de la diferència (espanyols vrs. estrangers) basat en el principi d'“igualtat dels drets fonamentals” –l'article 13 de la Carta Magna garanteix a tots els estrangers les mateixes llibertats públiques que es garanteixen als espanyols en el Títol I- s'estableix un sistema de “garanties” que assegurin la seva efectivitat i que no se'ls abandonarà a la Llei del més fort, sinó que se'ls farà objecte com afirma Luigi Ferrajoli d'“aquestes lleis dels més dèbils que són els drets fonamentals”.

Al començament hem intentat analitzar respecte els drets fonamentals quines són les causes materials que incideixen en la indefensió material dels estrangers al nostre país però també és cert que ha contribuït d'alguna manera a mantenir aquest *statu quo* la poca o inexistent formació d'alguns professionals que es dediquen, com s'acostuma a dir en llenguatge vulgar, a “l'estrangeria” i que no han pogut o no han volgut avançar en el seu esquema de simples gestors d'expedients davant l'Administració.

En la meua opinió, llevat un millor criteri jurídic, per entendre una mica més la posició legal dels estrangers a Espanya, no n'hi ha prou amb un estudi de la Llei d'Estrangeria aïllat de la resta de la legislació espanyola –doncs tal com ho deia Celso al Digesto conèixer la Llei no és saber la seva lletra sinó conèixer el seu esperit- sinó en la constant reivindicació i defensa de la màxima cota de drets fonamentals, la seva garantia i la seva interpretació tal com ho mana la pròpia Carta Magna conforme la Declaració Universal dels Drets Humans. Això que sembla una obvietat, tal com denuncia i recorda constantment el professor Eliseo Aja, tanmateix és el que ha permès que durant gairebé els quinze anys de vigència de l'anterior Llei Orgànica 7/85 es pensés per part de l'Administració i de tots els funcionaris i operadors jurídics (des del policia fins el magistrat) que existien dos sistemes jurídics, un pels ciutadans i un altre pels estrangers, quan només existeix un ordenament jurídic amb algunes limitacions derivades de la condició d'estranger⁵. A mode d'exemple, em refereixo a la passivitat que les diferents Administracions han demostrat en la resolució del conflicte dels menors estrangers abandonats o “nens del carrer” al·legant que existeixen buits legals, quan la Convenció sobre els Drets del Nen, adoptada per l'Assemblea General de l'ONU el 20 de novembre de 1989 prohibeix expressament l'apatridia dels nens i el Codi Civil ja conté normes específiques sobre el tema a l'article 9 i ss, o també a la teoria del “frau matrimonial” inventada i institucionalitzada pel Ministeri d'Afers Exteriors per impedir el Reagrupament familiar dels cònjuges o al conscient “desconeixement” dels funcionaris consulars de la legislació personal de l'estranger en matèria de dret de família per impedir el reagrupament de les filles grans solteres, etc., o també en l'aplicació de la Llei de Procediment Administratiu o Llei 30/1992 LRPAC, quan es va mantenir durant anys la repugnància a admetre la presentació d'escrits dels interessats estrangers en registres diferents a la finestreta de l'oficina d'estrangers i que tan sols fa uns mesos l'Administració ha hagut d'acceptar-ho.

NOVES IDENTITATS NOUS CONFLICTES? ⁶

⁵ La Llei Orgànica 4/2000 en la seva redacció donada per la Llei Orgànica 8/2000, que derogà expressament la LOE 7/85 d'1 de juliol, conté importants modificacions en matèria de Drets Fonamentals reconeguts als estrangers, que es complementen amb l'equiparació jurídica de drets civils establerta entre espanyols i estrangers per mandat de l'article 27 del Codi Civil i dels mercantils como disposa l'article 15 del Codi de Comerç. **Article 27 CC: “Els estrangers gaudeixen a Espanya dels mateixos drets civils que els espanyols, llevat el que disposen les lleis especials i els Tractats”.**

⁶ Agafat del meu article, “La policia en una societat multicultural”, publicat a **Policia Catalana i Multiculturalitat**, editat pel Centre UNESCO de Catalunya, Barcelona, febrer de 2000.

El nexa immigració-criminalitat acostuma a ser un tòpic freqüent, ja que és força fàcil considerar l'estranger com l'enemic oportú⁷.

Amb la ironia, com a recurs filosòfic que pugui fer-nos entendre les incongruències i contradiccions de la condició humana, en un bonic text titulat "*Charles Chaplin: el sospitós*", Hanna ARENDT⁸ ens ensenya l'irresistible encant del *petit* home jueu sortit del poble, el paradigma de tots els David humans –els pàries, exclosos de la societat i sospitosos als ulls de tothom- que amb la seva astúcia triomfen enfront el Goliat desprietat aconseguint captar la simpatia del poble que estarà de la seva banda en tant i quant veu en ell a tota la resta d'aquesta humanitat que no compta per la societat. No obstant, ens diu Arendt: "el sospitós ha de patir per moltes coses que no ha comès, però com que està exclòs de la societat i habitualment porta una vida que aquesta no pot controlar, moltes de les seves faltes poden passar inadvertides".

Com desitjaria que encara avui poguéssim afirmar que aquest dèbil i fràgil personatge representat pels estrangers no comunitaris gaudeix almenys de la simpatia de la societat d'acollida; malauradament els fets racistes dels darrers anys –em refereixo als successos que han tingut lloc a Terrassa, Girona, Banyoles i Sabadell a Catalunya i a El Ejido a Andalusia- de fort contingut racista i xenòfob ens indiquen que les previsions jurídiques fetes des de dalt, des de la normativa comunitària, és a dir els mecanismes de control/sanció de Schengen, han fet impacte en tant que des de la perspectiva de l'ordre públic i la seguretat nacional siguin els ciutadans estrangers els destinataris de totes les sospites, de totes les emergències socials (associats a delictes de narcotràfic i terrorisme), se'ls hi atribueixi l'augment de la *inseguretat ciutadana* (més delictes contra la propietat i contra la salut pública) i s'exigeixi per això l'augment del control policial, es posi de vegades en qüestió l'*eficàcia de la policia per contenir aquests "desordres" i vigilar les fronteres*.

Els conflictes derivats del rebuig del qual són objecte els estrangers –els immigrants- per alguns sectors de la nostra societat de vegades queden ocults darrere formes subtils de segregació social i d'exclusió simbòlica, mitjançant l'*estigmatització* de l'"altre", bé sigui per la via més o menys innocent d'interpretar els trets i la cultura dels estrangers d'una manera pintoresca o folklòrica qualificant com a *ètnic* tot allò que no pertany a la cultura occidental⁹, o bé atribuint-li tota mena de transgressions de manera que apareguin com una categoria social perillosa o potser perquè se'ls pretengui salvaguardar per la seva pertinença a una "minoria" com si estigués en perill d'extinció.

A mode de conclusió, crec que entre els desafiaments als quals ens aboca la immigració destaca el d'acceptar com a *iguals en drets* als qui procedeixen de diferents cultures, professen diferents religions, en definitiva respectar-los els drets que garanteix la Declaració Universal de Drets Humans a tots i totes les persones sense excepció.

⁷ Agafo prestada aquesta metàfora de Niels Christie (*Suitable Enemies*, 1984), segons una cita de MELOSSI, Dario, *Inmigración e devianza: osservazioni su identità e controllo sociale nella costruzione di una "nuova" democrazia europea*, Dei Delitti e delle Pene 3/93, Edit. Gruppo Abele Periodici, Itàlia.

⁸ Article traduït de l'alemany per Julia Varela i publicat a la Revista Archipiélago, nº 12, pp.61, Barcelona 1993.

⁹ Al respecte recomano l'interessant i divertit article *Tú "ètnico", yo normal*, de l'antropòleg Manuel DELGADO publicat al diari El País el 23 de desembre de 1996.